

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden 7 november 1968)

Nr. 5

Voor de overzichtelijkheid hebben de ondergetekenden zich veroorloofd hun antwoord in een aantal afzonderlijke onderwerpen onder te verdelen.

1. *Beoordeling in het algemeen*

De vele leden die in herinnering brachten hetgeen van hun zijde bij de algemene (financiële) beschouwingen reeds over dit wetsontwerp naar voren is gebracht en die herhaalden dat de ondergetekenden op de steun van deze leden konden rekenen wat betreft de door de Regering noodzakelijk geachte dekking, zijn de ondergetekenden erkentelijk. Zij hebben er kennis van genomen dat een dekkingsplan 1969 naar het oordeel van deze leden zeker geen omzetbelastingverhoging zal kunnen inhouden, gezien de omschakeling op 1 januari 1969 naar het systeem van de toegevoegde waarde. Op de bezwaren welke deze leden tegen de keuze van een verhoging op sigaretten en kerftabak ontwikkelen, schenken zij in deze memorie uitvoerig aandacht. Dat vele andere leden begrip hadden voor de keuze van deze belastingverhoging stemt de ondergetekenden tot voldoening. Zij stemmen in met de mening van verscheidene leden die, ondanks hun ernstig bezwaar dat ter voorziening in de budgettaire nodige dekking niet met algemene maatregelen wordt gewerkt, wel inzagen dat een algemene verhoging van de b.t.w. per 1 januari 1969 geen bruikbaar alternatief zou zijn. De ondergetekenden hebben met voldoening kennis genomen van de verklaring van verschillende leden die, gelet ook op de door hen aanvaarde noodzaak alsnog een dekkingsmiddel aan te wijzen, de onderwerpelijke keuze, na afweging van alle daarbij betrokken facetten, aanvaardbaar achten.

Alvorens over te gaan tot de beantwoording van de in het verslag gestelde concrete vragen met betrekking tot de voorbereiding van de thans voorgestelde maatregelen (met name het overleg in de Benelux en het overleg met het bedrijfsleven), geven de ondergetekenden er de voorkeur aan eerst in te gaan op enige aspecten van meer algemene aard, die van verschillende zijden naar voren zijn gebracht.

2. *Alternatieve maatregelen*

Tegen het alternatief voor de dekkingsmaatregel van de Regering, dat vele leden ter tafel brengen, zien de ondergetekenden verschillende bezwaren. Dit alternatief komt neer op een gedeeltelijke vervroeging van de wijziging van de accijnstarieven die volgens de plannen van de Regering op 1 januari 1970 zal ingaan, en een verschuiving van de verhoging van de accijns op sigaretten en kerftabak naar 1 januari 1970. Reeds op praktische gronden menen de ondergetekenden deze suggestie te moeten bestrijden. Het zou immers betekenen dat de prijzen van sigaretten en kerftabak tweemaal zouden moeten worden gewijzigd: op 1 januari 1969 (tengevolge van de invoering van de nieuwe omzetbelasting) en op 1 januari 1970.

Bovendien zouden de tarieven van de specifieke accijnzen tweemaal kort na elkaar moeten worden gewijzigd. Dit zou kunnen worden voorkomen door op 1 januari 1969 de accijnzen en de motorrijtuigenbelasting zoveel mogelijk reeds tot het volle bedrag te verhogen. Doch dan zou de benzine-accijns toch zowel op 1 januari 1969 als op 1 januari 1970 moeten worden verhoogd, aangezien een volle verhoging ook van

de benzine-accijns reeds op 1 januari 1969 een te grote opbrengst zou geven.

De gedachte van deze leden leidt dus in ieder geval tot een veel grotere onrust in de tarieven dan de thans voorgestelde dekkingsmaatregel. Daar komt nog bij dat van het plan 1970 het algemene uitgangspunt wel is bepaald, doch dat de Regering nog niet is uitgedacht over de nauwkeurige kwantitatieve uitwerking daarvan.

In antwoord op de vragen van verschillende andere leden met betrekking tot de gevolgen voor de tabaksaccijns van een mogelijke verhoging van de b.t.w. in 1970 merken de ondergetekenden op dat zij in beginsel de mogelijkheid niet uitsluiten dat bij een zodanige verhoging een volledige compensatie in de tabaksaccijns wordt verleend. Daardoor zou een nieuwe prijsverhoging – welke op zo korte termijn misschien minder wenselijk is – kunnen worden voorkomen. Zekerheid daaromtrent kunnen zij thans echter nog niet verschaffen.

De door vele leden gevraagde gegevens inzake de opbrengst in 1970 van accijnsverhogingen zijn in de volgende tabel aangegeven.

Accijns	Huidige tarief	Tariefverhoging	Opbrengst van die verhoging in 1970 in miljoenen guldens	Invloed op de kosten van levensonderhoud ¹⁾
Benzine	f 34,— per hl	1 ct per liter	39	0,04
Stookolie	f 14,— per ton	f 1,— per ton	7	0,014
Gasolie (w.o. dieselolie).	f 4,40 per hl	f 0,10 per hl	4	0,004
Alcohol	f 1540,— per hl	f 10,— per hl	2½	0,001
Bier	f 22,— per hl	f 1,— per hl	6	0,002
Wijn	f 43,44 per hl	f 1,— per hl	1	0,000
Suiker.	f 19,— per 100 kg	f 1,— per 100 kg	5½	0,015

¹⁾ Deze cijfers kunnen uiteraard niet anders zijn dan een globale benadering.

Wellicht ten overvloede wijzen de ondergetekenden erop dat het zoals uit het vorenstaande blijkt, niet zeker is of en in welke mate al deze accijnzen in de tariefwijziging 1970 zullen worden betrokken. Ook kan bijvoorbeeld de wijnaccijns niet autonoom worden gewijzigd door de ten aanzien van die accijns bestaande bindingen in Benelux-verband.

De invloed op het consumptie-prijspeil van de thans door de Regering voorgestelde accijnsverhoging is 0,2 pct.

De ondergetekenden onderschrijven de opvatting van verscheidene leden dat, indien om budgettaire redenen fiscale dekkingsmaatregelen noodzakelijk zijn, in beginsel de voorkeur moet worden gegeven aan algemene maatregelen, in dit geval dus verhoging van omzetbelasting, boven specifieke, nl. verhoging van bepaalde accijnzen. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die aanleiding geven van deze lijn af te wijken. In dit geval is dat bijvoorbeeld – ook deze leden wijzen daarop – de overgang naar de b.t.w. Ook in een ander geval kunnen er wel eens buiten de noodzaak van dekking liggende redenen zijn om aan verhoging van een bepaalde accijns of bepaalde accijnzen voorkeur te geven.

Zoals reeds gezegd, zien de ondergetekenden deze gevallen echter als uitzonderingen op de op dit punt in het algemeen wenselijke hoofdlijn.

Sommige leden vragen zich af waarom de keuze van de te verhogen belasting beperkt is. Zij denken daarbij vooral aan andere mogelijkheden op het terrein van de directe belastingen. Zoals deze leden weten, dienen naar het oordeel van de Regering de verhogingen niet in die sfeer te worden gezocht. Er zijn tal van redenen om een nog verder stijgen van de directe belastingen zoveel mogelijk te vermijden. Aangezien deze redenen genoegzaam bekend zijn, menen de ondergetekenden te kunnen volstaan met enkele aanduidingen.

In de E.E.G. neemt Nederland wat de verhouding tussen directe belastingen en indirecte belastingen betreft reeds een

afwijkende positie in, zodat moet worden vermeden nog verder van de andere landen af te groeien. Door de afwenteling wordt het rechtvaardigheidsgehalte van de directe belastingen verkleind. Stijging van de druk versterkt dit effect. Bovendien versterkt deze stijging de neiging tot ontgaan en ontduiken. Tegenaan daarvan noopt tot een nog ingewikkelder maken van de belastingheffing. Ingewikkelder wordt deze ook door toeneming van de verfijningen waartoe een hoge druk leidt. Voorts herinneren de ondergetekenden aan de invloed van hoge directe belastingen op de inspanningsfactor en op het uitgavenbeleid van de ondernemers. Tenslotte mag de invloed op de concurrentie-positie niet worden vergeten, die voortvloeit uit het feit dat directe belastingen niet worden gerestitueerd bij export en niet geheven bij import.

Ten onrechte zien enkele leden het dekkingsvoorstel als een onderdeel van de verschuiving van directe naar indirecte belastingen. Deze verhogingen dienen immers ter dekking van een overschrijding van de begrotingsruimte, en beogen niet een verlaging van directe belastingen te compenseren.

Een bezwaar tegen een verhoging van sigarettencijns is dat de prijzen alle moeten worden herrekend en dus ook de banderolling gewijzigd, alsmede dat de automaten moeten worden veranderd. In verband daarmee is het aan de prijsverhoging ten gevolge van de b.t.w. ontleende argument – uiteraard geen hoofdargument voor de gedane keuze – niet zo vreemd als deze leden veronderstellen.

Immers het algemeen bezwaar tegen een verhoging van de accijns geldt niet voor de onderhavige verhoging, nu in ieder geval toch een wijziging van de prijzen zou moeten plaatsvinden.

3. Overleg in de Benelux

Naar aanleiding van de vraag van vele leden wat de betekenis is van het in de memorie van toelichting gevoerde overleg in het kader van de Benelux – een mededeling die ook bij andere leden vragen doet rijzen – deelt de tweede ondergetekende mede, dat hij over de thans voorgestelde verhoging van gedachten heeft gewisseld met de Ministers van Financiën van België en van Luxemburg. De aard van dat overleg was niet zodanig, dat van België of Luxemburg instemming gevraagd is met het Nederlandse voornemen. De tweede ondergetekende heeft niet de indruk gekregen dat België binnenkort de accijnzen, althans de totale belastingdruk op sigaretten zal optrekken. Anderzijds is ook niet de indruk verkregen dat de huidige belastingdruk op sigaretten nog lang ongewijzigd zal blijven. De ondergetekenden hebben derhalve geen zekerheid omtrent de voornemens van de Beneluxpartners te dezen. Op zichzelf behoeft dat geen bevreesdheid te wekken. Immers, al zou de Belgische Regering te dezen concrete plannen hebben, dan ligt het, gezien ook de stand van de harmonisatie waarin deze accijns verkeert, nog niet voor de hand dat zij ondergetekenden daarover nu al informeren.

4. Prijverschil met België

De ondergetekenden erkennen de juistheid van het door verschillende andere leden gesignaleerde bezwaar tegen de voorgestelde accijnsverhoging, dat er wederom een groter prijsverschil met België gaat ontstaan. Ook zij menen dat dit aanleiding zal kunnen geven tot nevenverschijnselen die zij liever niet zagen optreden. Zij stemmen in met de opvatting van vele leden, dat het zeer gewenst zou zijn als ook in België een wijziging van de tarieven van de accijns op sigaretten tot stand zou komen. Voor zover zich daartoe gelegenheden voordoen, zullen de ondergetekenden zeker niet nalaten alle mogelijkheden tot overleg hierover aan te grijpen. Bij elk contact dat de tweede ondergetekende met zijn ambtgenoten in de Benelux heeft, brengt hij het belang van een harmonisatie van accijns-tarieven naar voren. Zoals bekend is het naar elkaar doen toegroeien van belastingtarieven geen eenvoudige zaak, zolang er tussen de landen op allerlei terreinen nog zoveel en dikwijls ook zo belangrijke verschillen bestaan.

De ondergetekenden zijn niet op de hoogte van wat de Belgische regering in het kader van de invoering van een b.t.w. in België per 1 januari 1970 met de totale fiscale lasten op sigaretten voornemens is.

Naar aanleiding van de vraag van verschillende andere leden hoe de prijsverhoudingen ten opzichte van Duitsland liggen, delen de ondergetekenden mee dat de doorsnee kleinhandels-prijs van sigaretten in Duitsland f 1,70 per 20 stuks bedraagt. Zij menen dat niet behoeft te worden gevreesd dat de Nederlandse sigaretten ook ten opzichte van Duitsland te duur gaan worden.

Het volgende overzicht verschaft de gevraagde gegevens over de verschillen in prijsstelling van sigaretten en kerftabak in de drie landen. Met betrekking tot de in de prijzen verdiscon-teerde belastingen en accijnzen kunnen de ondergetekenden op korte termijn niet over voldoende recente gegevens beschikken.

Sigaretten

	Kleinhandelsprijs per 1000 stuks	Aandeel in de markt
Nederland	f 60,— tot f 75,—	88%
België	f 37,— tot f 51,—	82%
West-Duitsland	f 82,— tot f 87,— en f 91,— tot f 96,—	89%

Kerftabak

	Kleinhandelsprijs per kg	Aandeel in de markt
Nederland	f 24,— tot f 25,—	85%
België	f 10,— f 13,70 f 16,55	14% 20% 43%
West-Duitsland		
Fijne kerf (shag)	f 25,— tot f 29,—	78%
Pijptabak	f 18,— tot f 21,50 f 36,— tot f 49,50 f 49,50 en hoger	25% 45% 25%

5. Niet belaste invoer

Ook de Regering acht het te betreuren dat ten gevolge van de voorgestelde maatregel de smokkelarij zal toenemen. Zij meent intussen dat dit verschijnsel niet in onjuiste proporties moet worden gezien. Van beroepssmokkel in sigaretten is tot dusver ook bij aanzienlijke prijsverschillen nooit in belangrijke mate gebleken. Daaraan is niet vreemd, dat de distributie van gesmokkelde sigaretten ten gevolge van de beperkende bepalingen inzake het verhandelen van tabaksfabrikaten moeilijk is, omdat de normale distributiekanaalen daarvoor niet kunnen wor-

den gebezigd. Deze vorm van invoer behoeft dus niet al te zeer te worden gevreesd. De legale consumptieve invoer zal wel kunnen toenemen, met alle nadelen daaraan verbonden, met name ook voor de detailhandel in de grensstreken. De tweede ondergetekende is intussen voornemens voor die sector van de invoer zekere beperkingen aan te leggen. Het ligt namelijk in zijn bedoeling het begrip grensbewoners – grensbewoners mogen niet de in het algemeen toegestane hoeveelheid van 100 sigaretten belastingvrij invoeren, doch slechts één pakje van 20 of 25 stuks – enigszins te verruimen.

6. Overleg met het bedrijfsleven

Over het met het bedrijfsleven gevoerde overleg, waarover in de memorie van toelichting enkele malen is gesproken, zijn van verschillende zijden vragen gesteld. De indruk die vele leden in dit verband hadden, namelijk dat hier is gedoeld op het overleg met het industriële gedeelte van het bedrijfsleven, is juist. De ondergetekenden merken daarbij op dat dit niet alleen in overeenstemming is met de procedure die bij vorige gelegenheden is gevoerd, maar dat zulks ook uit het wezen van maatregelen als de onderwerpelijke voortvloeit. Bij de tabaksaccijns is de opbrengst immers afhankelijk van de prijs van de tabaksfabrikaten, meer nog dan van de accijns-tarieven. In de wet op de accijns van tabaksfabrikaten worden alleen de tarieven van de accijns van de onderscheidene tabaks-produkten vastgesteld. De prijs van de producten is een zaak van de fabrikant of de importeur. De prijs die de fabrikant of de importeur vaststelt wordt op tweeërlei wijze door de overheid beïnvloed. Enerzijds noodzaakt een verhoging van de accijns de fabrikant of importeur tot een prijsverhoging, anderzijds zal hij met de prijsgedragsregels rekening moeten houden. Het met het bedrijfsleven gevoerde overleg concentreert zich op die punten. Daarbij is het uitgangspunt dat er zodanige prijsverhoging moet komen, dat de benodigde middelen tot dekking worden verkregen. Die prijsverhoging moet voortvloeien uit een verhoging van de accijns. De verhoging van de prijs mag – met inachtneming van een bepaalde marge – niet groter zijn dan de door de accijnsverhoging noodzakelijk gemaakte verhoging.

Uit het vorenstaande moge blijken dat de opzet van de wetgeving inzake de tabaksaccijns een overleg met de industriële sector van het bedrijfsleven noodzakelijk maakte. Zodanig overleg was bij deze gelegenheid eens te meer nodig, nu het voornemen bestond de tariefstructuur van de tabaksaccijns te veranderen en het zgn. trapjessysteem af te schaffen. Dat overleg was er dus op gericht de mogelijkheden te onderzoeken van een hogere opbrengst van de accijns als gevolg van een prijsstijging, gekoppeld aan een wijziging van het accijnstarief. Bij een zodanig overleg zijn de marges niet aan de orde.

De ondergetekenden achten het verwijt niet gegrond dat, nu de tabaksgroothandel en de tabaksdetailhandel niet in het overleg zijn betrokken, van een onvoldoende mate van contact en overeenstemming zou moeten worden gesproken. Dat zodanig contact nodig zou zijn omdat de opbouw van de verbruikersprijzen en de plaats daarbij van de accijns en de omzetbelasting van dien aard zijn, dat elke wijziging als zodanig de respectieve marges ter discussie stelt, vermogen zij niet in te zien. Indien deze leden hiermede doelen op het hoge aandeel van de accijns en de omzetbelasting in de verbruikersprijzen, tekenen zij daarbij aan dat ook in andere sectoren de indirecte belastingen een relatief zeer groot aandeel in de verbruikersprijzen vertegenwoordigen.

Voor sigaretten bedraagt dat aandeel na aanvaarding van het wetsontwerp ongeveer 69,7 pct., voor een artikel als benzine zal het na invoering van de b.t.w. in dezelfde orde van grootte liggen. Ook bij alcoholische dranken manifesteert zich vaak een aandeel van meer dan 60 pct. In de opbouw van de prijzen van goederen als de laatstbedoelde is nimmer aanleiding gevonden tot overleg met de handel, indien de accijns op die goederen werd verhoogd.

Dit illustreert naar het oordeel van de ondergetekenden, dat de respectieve marges primair een zaak zijn van het bedrijfsleven.

Die marges zijn dan ook bij het onderhavige overleg niet in discussie geweest. Het Directoraat-Generaal voor het Midden- en Kleinbedrijf van het Ministerie van Economische Zaken is om die reden niet bij de voorbereiding betrokken. Dat de Regering zich heeft kunnen verenigen met de in de stukken genoemde verdeling van de grotere geldomzet tussen fiscus en bedrijfsleven houdt op zichzelf geenszins een oordeel in over de marges van de onderscheidene sectoren van het bedrijfsleven. Terecht begrijpen de aan het woord zijnde leden dat de fiscus zich beperkt tot het aandeel dat enerzijds aan het rijk en anderzijds per saldo aan de totaliteit van het bedrijfsleven toekomt. De verdeling van het totale aandeel van het bedrijfsleven over de verschillende sectoren daarvan ziet de Regering dus in eerste instantie als een zaak van het bedrijfsleven zelf. Daarover zal het gebruikelijk overleg worden gevoerd tussen de industrie en de handel. In gevallen waarin partijen bij zodanig overleg niet tot een goed resultaat komen, plegen zij het Ministerie van Economische Zaken te vragen om een uitspraak.

De hiervoor weergegeven visie op de onderwerpelijke problematiek brengt mede dat althans de ondergetekenden menen te dezen geen taak te hebben. Daaraan doet niet af dat zij er een open oog voor hebben dat de tabaksdetailhandel een zwakke branche is van over het algemeen kleine zelfstandigen. Het is juist om die reden dat een zodanige opstelling van de verdeelcijfers tussen fiscus en de totaliteit van het bedrijfsleven is gekozen, dat deze ruimte biedt om de belangen van de onderscheidenlijke sectoren van het bedrijfsleven recht te doen wedervaren. Van de prijsopbouw van een pakje sigaretten en van een pakje kerftabak geven de ondergetekenden het volgende overzicht:

	Accijns	O.B./B.T.W.	Handel	Industrie	Totaal
Sigarettenprijs thans.	91	12	16	31	150
(in centen) 1-1-'69.	103	19	53		175
Kerftabakprijs thans	46	9	19	51	125
(in centen) 1-1-'69.	54	16	75		145

Uit door het Ministerie van Economische Zaken verstrekte mededelingen blijkt, dat het overleg tussen handel en industrie over de verdeling nog niet is afgesloten. Overeenstemming bestaat over ten minste de handhaving van de procentuele handelsmarge. Ten aanzien van sigaretten wenst de handel echter een verhoging van de procentuele marge. Hierover vindt nader beraad plaats. Onder deze omstandigheden is de verdeling van het handel en industrie toevallende geldbedrag niet exact aan te geven. Het volgende schema geeft de orde van grootte bij handhaving van de procentuele marges.

Totaal te verdelen bedrag, uitgaande van een ongewijzigde hoeveelheidsomzet, f 62,5 mln. waarvan:

	Sigaretten	Kerftabak	Totaal
Handel (klein- en groot- handel tezamen)	f 20 mln	f 6,6 mln	f 26,6 mln
Bruto opbrengstvermeer- dering.	16,6%	16,6%	16,6%
Industrie	f 29 mln	f 6,9 mln	f 35,9 mln
Bruto opbrengstvermeer- dering.	12,4%	6,4%	

Bij de beoordeling van de situatie mag niet worden vergeten dat de industrie door de thans voorgestelde maatregelen van de invoering van de b.t.w. geen bijzondere voordelen zal ondervinden. Alle gevolgen van die invoering voor de industrie zijn ingecalculeerd in de huidige voorstellen.

De groot- en de kleinhandel verkeren wat de b.t.w. betreft echter in geheel andere omstandigheden. Die worden veroorzaakt door het feit dat de b.t.w. van tabaksfabrikaten volgens artikel 28 van de Wet op de omzetbelasting 1968 op een bijzondere wijze wordt geheven, namelijk op de voet van de bepalingen inzake de tabaksaccijns, dus als eenmalige heffing bij de fabrikant. De groothandel en de kleinhandel hebben dus ter zake van de leveringen van tabaksfabrikaten niet met de b.t.w. te maken. Wel krijgen zij voor hun algemene kosten de omzetbelasting terug (aftrek van voorbelasting). Vergeleken met 1968 gaan zij er dus op vooruit.

Voor de andere goederen dan tabaksfabrikaten die zij leveren (bijv. pijpen en andere rokersartikelen), vallen zij op de gewone wijze in de b.t.w., zij het dat de bijzondere techniek van heffing van de omzetbelasting van tabaksfabrikaten medebrengt dat zij eerder onder de regeling voor kleine ondernemers vallen dan zonder die bijzondere techniek het geval zou zijn geweest. In zoverre is de tabakshandel dus bevoorrecht ten opzichte van andere takken van handel. In herinnering moge worden gebracht dat volgens de kleine ondernemersregeling geen belasting behoeft te worden voldaan of slechts een verminderd bedrag, indien de belasting per jaar niet meer dan f 1200 resp. f 3000 bedraagt. Bovendien kan in het kader van deze regeling ontheffing worden verleend van administratieve verplichtingen.

Met het vorenstaande achten de ondergetekenden tevens beantwoord een groot aantal door verscheidene en verschillende leden gestelde vragen. Zij willen alleen nog een kanttekening plaatsen bij de opmerking van verschillende leden, die mede als uitgangspunt voor hun redenering een achteruitgang van de geldomzetten verwachten. De ondergetekenden vrezen niet

een achteruitgang van de geldomzetten, ook niet een tijdelijke. Wel menen zij te moeten rekenen op een tijdelijke achteruitgang van de hoeveelheidsomzet, maar die achteruitgang is naar hun oordeel niet zo groot, dat die, ondanks de prijsstijgingen, de geldomzet zou doen dalen.

7. Prijsverhoging als gevolg van de b.t.w.

Met betrekking tot de vraag van vele leden wat uit een oogpunt van techniek en uitvoering de minst ver gaande prijsverhoging voor sigaretten is die uit de reeds genomen beslissing voortvloeit, merken de ondergetekenden het volgende op, daarbij aannemende dat de aan het woord zijnde leden met de reeds genomen beslissing doelen op de maatregel vervat in artikel 47 van de Wet op de omzetbelasting 1968 (de zgn. accijnsstabilisatie).

Ervan uitgaande dat de huidige druk van de omzetbelasting op sigaretten is te stellen op ruim 7 pct. van de kleinhandelsprijs, en de druk van de b.t.w. van die prijs 10,71 pct. uitmaakt, zou dat een prijsverhoging meebrengen van ruim 3,5 pct., zodat een prijsverhoging met 5 cent per pakje, uitgaande van een gemiddelde prijs van f 1,50 per pakje, nauwelijks toereikend is. In dat geval zou de accijns volgens artikel 47 van de Wet op de omzetbelasting 1968 moeten worden verlaagd met 5/155 gedeelte, derhalve met ongeveer 2 punten. Bij een prijsstijging met 10 cent per pakje zou de accijnsverlaging in die gedachtengang 10/160 gedeelte bedragen, dus bijna 4 punten belopen.

Uit zodanige maatregelen vloeit geen hogere opbrengst van de accijns voort. Het is immers juist de bedoeling van artikel 47

van de Wet op de omzetbelasting 1968 om de opbrengst van de accijns niet te doen stijgen als gevolg van de prijsverhoging die door de invoering van de b.t.w. nodig is.

Zou in plaats van aan een verhoging van 5 of 10 cent gedacht worden aan een prijsverhoging van b.v. 15 cent waarbij dan niet artikel 47 van de Wet op de omzetbelasting 1968 zou worden toegepast om een verlaging van de accijns te bewerkstelligen, maar waarbij door middel van een zelfstandige wijziging van het accijnstarief zou worden gekomen tot een redelijke verdeling van de grotere geldomzet over b.t.w., accijns en aandeel van het bedrijfsleven, dan zou een accijnstarief van gemiddeld ongeveer 59 pct. moeten komen te gelden. De ondergetekenden hebben de indruk dat de omvang van een zodanige prijsverhoging niet voldoende ruimte biedt om de overgang van het trapjessysteem naar een proportioneel tarief ineens mogelijk te maken. Zoals in de memorie van toelichting is medegedeeld, is afschaffing van het trapjessysteem praktisch alleen mogelijk bij een prijsverhoging die een zodanige ruime marge biedt, dat voor elk van de prijsklassen een bevredigend resultaat wordt verkregen. Die ruimte is wel aanwezig bij een prijsverhoging met een kwartje, doch niet bij een verhoging met 15 cent. De ondergetekenden hebben intussen thans geen gegevens beschikbaar om aan te geven op welke wijze een nieuw trapjestarief alsdan zou moeten worden gestructureerd.

De meeropbrengst aan accijns zou bij een prijsverhoging met 15 cent naar schatting niet hoger zijn dan 50 à 55 mln. Voor het jaar 1969 zal die meeropbrengst zeker niet kunnen worden bereikt, in aanmerking nemende dat de in het technische vlak te nemen maatregelen (het drukken en de distributie van nieuwe accijnszegels) een zodanige tijd van voorbereiding vergen, dat een andere prijsverhoging dan met een kwartje niet meer per 1 januari a.s. te realiseren is.

De uitvoerbaarheid van de voorgestelde, op 1 januari a.s. in te voeren maatregel roept in het technisch-administratieve vlak geen problemen op.

8. Prijs in guldens en kwartjes

Verschillende andere leden zouden gaarne een nadere toelichting ontvangen op de stelling dat een prijsvaststelling van sigaretten die niet in guldens en kwartjes is uitgedrukt maatschappelijk niet als gelukkig kan worden beschouwd. Te dien aanzien merken de ondergetekenden op dat de ervaring uit het verleden, opgedaan met betrekking tot de verkoop van sigaretten voor een van vorenbedoeld patroon afwijkende prijs zodanig is geweest dat thans na verhogingen tot f 1, f 1,25 en f 1,50 wederom tot een prijsverhoging met 25 cent is besloten. Deze ervaringen wijzen namelijk uit dat de consumptie van sigaretten die niet in een dergelijk schema zijn opgenomen slechts van geringe omvang is en dat bij een prijswijziging van een gangbaar merk buiten dat schema een duidelijke overschakeling door de verbruikers merkbaar is naar een merk dat wel in het schema zit.

Onder de omstandigheden zoals die zich nu voordoen en bij de overschakeling op een proportioneel tarief achten de ondergetekenden dan ook een prijsvaststelling die tot minder dan een kwartje zou zijn beperkt minder voor de hand liggend. Voor het toekomstig beleid waarop verschillende andere leden in dit verband doelen, zal opnieuw moeten worden gezien welke sprongen in de prijsstelling redelijk en verantwoord zijn te noemen.

Uit het vorenstaande moge blijken dat de situatie ten aanzien van tabaksfabrikaten een heel bijzondere is en dat inderdaad deze problematiek bij tabaksfabrikaten heel anders moet worden benaderd dan bij andere aan accijns onderworpen goederen.

9. Geen aanpassing aan inflatie

Naar aanleiding van de ter zake gemaakte opmerkingen delen de ondergetekenden nog mede dat de aanpassing van het accijnstarief voor tabaksfabrikaten aan de inflatie door de structuur van de heffing een apart aspect vertoont. Men kan enerzijds volhouden dat de tabaksaccijns niet een specifieke

accijns is, maar een accijns met een proportioneel tarief. Anderzijds zou men kunnen zeggen dat het verband tussen een „hoog” tarief en de kleinhandelsprijs in feite zo uitwerkt, dat toch weer per prijsklasse een soort specifieke accijns geldt. Tot welke conclusie dat op den duur moet leiden, vormt nog een voorwerp van studie. Intussen is deze vraagstelling thans nog niet van grote actualiteit, nu blijkens de uitdrukkelijke mededeling ter zake in de memorie van toelichting de tabaksaccijns in het kader van de in overweging zijnde maatregelen om met ingang van 1970 de specifieke accijnzen en de motorrijtuigenbelasting te verhogen en aan te passen aan de gevolgen van de koopkrachtvermindering van de gulden, als een niet specifieke accijns wordt aangemerkt.

10. Afschaffing trapjessysteem

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening dat verschillende leden van oordeel waren dat de ontwikkeling in de gangbare prijsklassen het verantwoord maakt het ingewikkelde trapjessysteem grotendeels af te schaffen. Te hunner informatie zij opgemerkt dat onder de in de memorie van toelichting gebezigde term „specifieke accijnzen” moet worden verstaan de accijnzen welke worden geheven naar in geldbedragen vastgestelde tarieven. Het betreft hier de accijnzen op bier, alcohol, wijn en mousserende dranken, minerale oliën en suiker.

Met betrekking tot het verzoek van vele andere leden om een nadere uiteenzetting over de voordelen van de huidige tariefstructuur merken de ondergetekenden op dat ten tijde van de indiening van het ontwerp van Wet op de accijns van tabaksfabrikaten in 1963 als belangrijkste voordeel van het trapjestarief werd gezien de verzwakking van de cumulatieve werking van de accijns binnen zekere prijsgroepen. Door deze verzwakking zou de exportpositie van de Nederlandse industrie, aldus toen de redenering, kunnen worden versterkt door een steviger positie op de binnenlandse markt te scheppen. Dit laatste was tevens van belang voor de weerstand die zou moeten worden geboden aan de concurrentie van buitenaf. Uit het overleg met het bedrijfsleven is gebleken dat de marktsituatie zich zodanig heeft gestabiliseerd dat de anticumulatieve werking van het huidige accijnstarief niet langer de betekenis bezit die daaraan in het begin van de zestiger jaren is toegekend. Dit blijkt onder meer uit het feit dat in de praktische toepassing veelal slechts werd gerekend met de minima van de trapjes. In die omstandigheden doen zich de nadelen die aan het huidige systeem kleven sterker gevoelen. Deze nadelen, die zijn gelegen in de ondoorzichtigheid en de niet neutrale werking van het tarief, hebben thans de voordelen overtroffen. Uit dien hoofde menen de ondergetekenden dat de huidige structuur bezwaarlijk kan worden gehandhaafd.

Op grond van de hiervoor gememoreerde stabiliteit welke het consumptiepatroon en daarmee ook de marktsituatie in de tabaksbranche kenmerkt achten de ondergetekenden – zulks ten antwoord op de vraag van verschillende andere leden – de kans uiterst gering dat het verlaten van de thans bestaande tariefstructuur het aantal gangbare prijsklassen zal doen toenemen. Daarbij moet ook worden overwogen dat thans weliswaar tussen de onderscheiden prijzen binnen een trapje een verschil in belastingdruk bestaat, doch dat die verschillen beperkt blijven tot fracties van een percent.

Bij de opmerking van verschillende andere leden dat het vervangen van het trapjessysteem door een proportioneel tarief, gegeven dat veel prijzen zijn geconcentreerd in de laagste regio van het trapje, een voordeel zou moeten opleveren indien dit proportionele tarief nauwkeurig op het gemiddelde van de trapjes zou worden bepaald, tekenen de ondergetekenden aan dat de trapjes thans eindigen bij veelvouden van f 10 per 1000 stuks en beginnen bij een bedrag dat per 1000 stuks f 2,50 hoger ligt. De laagste regio is dus een prijs die een geheel tiental guldens bedraagt per 1000 stuks. Iets meer dan de helft van de omzet van sigaretten wordt verkocht voor een prijs die een veelvoud van f 10 per 1000 stuks vormt. De overige sigaretten, bijna de helft van de omzet, wordt echter in de handel gebracht tegen een prijs van f 75 per 1000 stuks

(f 1,50 per 20 stuks). Die laatste sigaretten betalen dus reeds het gemiddelde – zelfs iets meer dan dat – van een trapje. In zoverre zijn de budgettaire gevolgen van de afschaffing dus beperkt. Daar komt echter bij dat de prijsverhoging te dezen een rol speelt.

De prijsverhoging van f 0,25 per 20 of 25 stuks belooft f 12,50 of f 10 per 1000 stuks. Daardoor treden er ook verschuivingen in de regio waarin een bepaald merk zich binnen een trapje bevindt. Het budgettaire voordeel dat door de afschaffing van het trapjessysteem optreedt, kan dan ook niet worden geabstraheerd van de vraag, tot welke tariefstructuur zou zijn besloten bij handhaving van het trapjessysteem. Het is niet mogelijk dit te kwantificeren. Naar het oordeel van de ondergetekenden moet ervan worden uitgegaan dat dit voordeel schuilgaat in het totale budgettaire voordeel.

11. Budgettaire aspecten

Het spijt de ondergetekenden dat hun bedoelingen door de verschillende andere leden die er geenszins van overtuigd waren dat het geraamde budgettaire voordeel reëel is en wier grote verbazing het wekte dat de becijferde meeropbrengst van 106 mln. was verhoogd tot 115 mln. niet goed zijn begrepen. Zij hebben immers niet de becijferde opbrengst van 106 mln. op grond van negatieve factoren verhoogd, maar hebben overwogen dat die 106 mln. is becijferd uit de gegevens, betrekking hebbende op het jaar 1967, en dat die raming dus moet worden bijgesteld aan de hand van een positieve factor (de te verwachten vergroting van de omzet sinds 1967) en aan de hand van een aantal negatieve factoren. In dat verband dient de zinsnede te worden gelezen welke door deze leden is geciteerd. Concreter gezegd hebben zij daarmede enerzijds tot uitdrukking willen brengen dat, gezien de jaarlijkse toeneming van het verbruik, structureel een hogere meeropbrengst mag worden verwacht dan de uit de cijfers van 1967 berekende 106 mln. en anderzijds, dat de negatieve factoren als zijnde van tijdelijke aard, geen blijvende invloed uitoefenen. Daarom meenden zij van de thans voorgestelde maatregelen een opbrengst te mogen verwachten van rond 115 mln.

12. De accijnsverhogingen sinds 1963

Het door sommige leden gevraagde overzicht van de verhogingen vanaf 1963 van de accijnzen en de motorrijtuigenbelasting volgt hieronder:

Benzine

1 april 1964: van f 24,25 tot f 28,— per hl.
1 januari 1967: van f 28,— tot f 30,— per hl.
1 januari 1968: van f 30,— tot f 34,— per hl.

Petroleum

1 januari 1967: van f 1,40 tot f 2,80 per hl.

Gasolie

1 januari 1967: van f 1,10 tot f 2,20 per hl.
1 januari 1968: van f 2,20 tot f 4,40 per hl.

Stookolie

1 januari 1967: van f 7,— tot f 14,— per 100 kg.

Alcohol

1 januari 1966: van f 1193 tot f 1400 per hl zuivere alcohol.
1 januari 1969: van f 1400 tot f 1540 per hl zuivere alcohol.

Bier

1 januari 1966: van f 0,19 tot f 0,22 per liter.

Motorrijtuigenbelasting

geen wijzigingen (afgezien van de opcenten voor het Rijkswegenfonds).

Suiker

geen wijzigingen.

Sigaretten

1 januari 1966: prijsverhoging van f 1,25 tot f 1,50 per pakje; verhoging accijnstarief met 4 punten.

Kerftabak

1 januari 1966: prijsverhoging van f 1,— tot f 1,25 per pakje; verhoging accijnstarief met 4 punten.

Sigaren

geen wijzigingen.

Wijn

geen wijzigingen.

13. Verschillende vragen van sommige leden

De bij sommige leden gerezen vragen kunnen als volgt worden beantwoord:

1. Er is een veelheid van vaste bedragen in de belastingwetgeving. Te dezer zake zij verwezen naar de bijlage III bij de memorie van toelichting op hoofdstuk IX B van de rijksbegroting 1969 (Zitting 1968-1969 – 9800). Uit deze lijst blijkt wel dat er vele bedragen zijn die niet in een dadelijk verband met de inflatie kunnen worden gezien. Voorts is het in vele gevallen om technische redenen gewenst dat afgeronde bedragen worden gebezigd. Ten slotte lijkt het weinig aantrekkelijk – vooral uit het oogpunt van eenvoud – alle bedragen voortdurend in beweging te doen zijn.

Maar bovendien zou het op een misverstand berusten als deze leden zouden menen dat op het terrein van de vaste bedragen een voortdurende rust zou heersen. De ondergetekenden mogen in dit verband, behalve aan de vaste bedragen van de accijnzen, herinneren – om zo maar enkele voorbeelden te noemen – aan de vaste bedragen die deel van een tarief uitmaken, zoals de zgn. vrije voet en de kinderaftrek bij de inkomstenbelasting, aan de zgn. ouderdomsaftrek en de vrijstelling voor lijfrentepremies, de grens voor buitengewone lasten en de grens voor spaarregelingen bij de inkomstenbelasting.

Het is juist dat bepaalde vaste bedragen nu en dan moeten worden herzien. Gezien de verschillende factoren die naast de inflatie daarbij een rol spelen, verdient het echter aanbeveling dit per geval incidenteel te doen, waarbij dan met alle van belang zijnde elementen kan worden rekening gehouden.

2. De verhogingen van accijnzen die tot nu toe hebben plaatsgevonden, werden veelal gegrond op een complex van motieven, waarbij het budgettaire motief een belangrijke rol heeft gespeeld. In verschillende gevallen heeft het feit dat er sprake was van een zeker relatief achterblijven mede een punt van overweging uitgemaakt. Men mag deze verhogingen dus niet alle geheel zien als tariefwijzigingen, volledig losstaande van koopkrachtvermindering van de gulden.

14. Verhoging aandeel in de grotere geldomzet

Naar aanleiding van de vraag van enkele leden merken de ondergetekenden op dat de voorgestelde regeling inderdaad een verhoging van het aandeel van het bedrijfsleven in de geldomzet van de tabaksfabrikaten impliceert. De Regering heeft zich daarmede kunnen verenigen in verband met de sedert 1965 gestegen externe kosten die het bedrijfsleven niet heeft kunnen doorberekenen. Voorts vloeien uit de maatregelen een aantal onzekere factoren voort waarop het bedrijfsleven weinig invloed kan uitoefenen.

15. Geen navordering

De gedragslijn om niet te komen tot een navordering van de op 1 januari 1969 bij de handel in voorraad zijnde tabaksfabrikaten zou naar het oordeel van enkele leden tot concur-

rentieverstoringen kunnen leiden indien de mogelijkheid bestaat om grote voorraden aan te leggen. De ondergetekenden merken naar aanleiding daarvan op dat gedurende de laatste maanden van dit jaar de bevoorrading door de industrie niet wordt uitgebreid. Een navordering als hiervoor bedoeld zou in verband met de diversiteit van prijzen en soorten en tegen de achtergrond van het banderolsysteem niet dan met zeer hoge perceptiekosten tot stand kunnen komen. Een zodanige navordering heeft om die reden ook bij vorige gelegenheden niet plaats gehad.

16. *Bestrijding tabaksgebruik*

Hoewel de ondergetekenden zich er van bewust zijn dat de maatregel tot gevolg kan hebben dat de consumptie van tabaks-

fabrikaten – tijdelijk – zal teruglopen, is het niet hun bedoeling geweest met het oog daarop de voorgenomen maatregel tot stand te brengen.

Gelet op het feit, dat de maatregel beoogt een algemene dekking van de uitgaven te verschaffen, zijn zij niet voornemens de meeropbrengst van de accijns geheel of ten dele ten gunste te brengen van de bestrijding van het tabaksgebruik.

De Minister van Financiën,
H. J. WITTEVEEN.

De Staatssecretaris van Financiën,
F. H. M. GRAPPERHAUS.